

Türkiye Eğitim Dergisi

(2021) Cilt 6, Sayı 2, s. 427-443

Paydaşların Görüşlerine Göre Sağlık Bilimi Lisans Programı Öğrencilerine Yönelik Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi¹

Abdulmuhtalip DURSUN²

Muhammed Eyyüp SALLABAŞ³

Özet

Son yıllarda sağlık, ekonomi ve siyaset alanlarında yaşanan küresel gelişmeler, sağlık bilimi alanında kariyer sahibi olabilmek amacıyla yabancı dil olarak Türkçe öğrenme ihtiyacını artırmıştır. Bu durum, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerinin, bireylerin sağlık bilimine özgü akademik ve mesleki dil ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmasına yol açmıştır. Bu çalışmanın amacı, B1 dil seviyesine ulaşabilmek için Türkçe öğrenen yabancı uyruklu sağlık bilimi öğrenci adaylarının akademik ve mesleki dil ihtiyaçlarını tespit etmektir. Bu araştırma, öğrencilerin dil ihtiyaçlarının kapsamlı, derinlemesine ve bütüncül bir anlayışla belirlenebilmesi amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Bu doğrultuda on iki sağlık bilimi lisans programı öğrencisi ve beş öğretim elemanı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Veri analizlerinin sonucunda elde edilen bulgulara göre, öğretim faaliyetlerinin başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için sağlık Türkçesi öğretim programının ve öğretim materyallerin hazırlanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi
İhtiyaç analizi
Program geliştirme
İş Türkçesi
Sağlık Türkçesi

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 06.07.2021

Kabul Tarihi: 17.09.2021

Elektronik Yayın Tarihi:
27.12.2021

DOI: 11..11111/ted.xx

¹ Bu çalışma, "Özel Amaçlı Türkçe Öğretim Programı Tasarısı: Sağlık Türkçesi Öğretim Programı" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Talidursun1@gmail.com, 0000-0003-0622-979X

³ Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, sallabas@yildiz.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4346-4385

Turkish Education as a Foreign Language for Health Science Undergraduate Program Students According to the thoughts of Stakeholders¹

Abdulmuhtalip DURSUN²

Muhammet Eyyup SALLABAŞ³

Abstract

Global developments in the fields of health, economy and politics in recent years have increased the need of learning Turkish as a foreign language in order to have a career in health science. This situation has caused the activities of teaching Turkish as a foreign language to be insufficient to meet the academic and professional language needs of individuals in terms of health sciences. The aim of this study is to determine the academic and professional language needs of foreign health science prospective students who learn Turkish in order to reach the B1 language level. This research was carried out in a case study design which is one of the qualitative research methods, in order to determine students' language needs with a comprehensive, in-depth and holistic view. In this case, semi-structured interviews were conducted with twelve health science undergraduate students and five faculty members. According to the findings obtained as a result of data analysis, the Turkish curriculum of the health sciences field and teaching materials need to be prepared in order to carry out the teaching activities successfully.

Keywords

Teaching Turkish as a foreign language
Needs analysis
Curriculum development
Business Turkish
Health Turkish

About Article

Sending Date: 06.07.2021

Acceptance Date: 17.09.2021

Electronic Issue Date: 27.12.2021

DOI: 11..11111/ted.xx

GİRİŞ

Yabancı dil eğitiminin temel amacı, bireylerin dil becerilerini etkin kullanarak iletişim kurabilmelerini sağlamaktır. Ayrıca bireyler, eğitim almak, meslek sahibi olmak, dünya görüşünü ve muhakeme yeteneğini geliştirmek veya seyahat etmek için de yabancı dil öğrenmektedir. Yabancı dil öğrenen öğrenciler, dil öğretim faaliyetlerinin hem genel dil öğrenme ihtiyaçlarını hem de özel amaçlı dil ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olmasını beklemektedir. Bireyler, hâkim olmak istedikleri alanlara özgü dil hedeflerine etkili ve hızlı bir biçimde ulaşabilmek için özel amaçlı dil eğitimine ihtiyaç duymaktadır. Bu sebeple

¹ Bu çalışma, "Özel Amaçlı Türkçe Öğretim Programı Tasarısı: Sağlık Türkçesi Öğretim Programı" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Talidursun1@gmail.com, 0000-0003-0622-979X

³ Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, sallabas@yildiz.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4346-4385

yabancı dil öğretimi faaliyetlerinin, kapsamlı bir ihtiyaç analizinin ardından belirli amaçların belirlenmesi ile düzenlenmesi gerekmektedir.

Özel amaçlı dil eğitimi, öğretim faaliyetlerinin hedef kitleye özgü kazanımlar, içerikler, öğrenme – öğretme yaşantıları ve ölçme – değerlendirme unsurlarıyla donatılarak oluşturulması ile gerçekleştirilir. Bu eğitim türünün başarılı sonuçlar verebilmesi için kapsamlı bir ihtiyaç analizinin yapılması zorunludur. Bu eğitim türünün program tasarım öğeleri şunlardır: ihtiyaç analizi, model seçimi, amaçların belirlenmesi, içeriğin belirlenmesi, belirtke tablosunun oluşturulması, strateji, yöntem ve tekniğin belirlenmesi, ölçme ve değerlendirme anlayışının belirlenmesi. Özel amaçlı dil eğitiminin program tasarım öğeleri, esnek ve güncellenebilir olmalıdır. Richards (2001), dünyadaki ilk özel amaçlı dil eğitimi çalışmalarının, İngilizce bilmeyen yabancı öğrencilerin İngiltere ve ABD’de eğitim alabilmesi, iş İngilizcesi dil becerilerine sahip olmayan sağlık personellerinin ve bilim adamlarının mesleki ve gündelik yaşamda karşılaştıkları iletişim sorunlarının giderilebilmesi, İngiltere ile ticaret yapmak isteyen iş adamlarının kurum ve kuruluşlarla iletişim kurabilmesi ve İngiltere’ye veya ABD’ye çalışma amacıyla gelen göçmenlerin mesleki ve gündelik yaşam dil ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amaçlarıyla başladığını ifade etmiştir. Mackay ve Mountford (1978: 2), özel amaçlı dil eğitimi çalışmalarının ilk kez eğitim ve iş amacıyla ortaya çıktığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra, özel amaçlı dil eğitimi çalışmalarının, bankacılık, hukuk, mühendislik, tıp gibi disiplin alanlarındaki küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan yabancı dil öğrenme ihtiyaçları ile hızla yaygınlaştığını ifade etmiştir.

Özel amaçlı dil eğitimi, birçok bilim adamı tarafından farklı şekilde sınıflandırılmıştır. Bu dil eğitim türü, Munby (1978) tarafından mesleki ve eğitim amaçlı olmak üzere iki başlıkta, Mackay ve Mountford (1978) tarafından iş, mesleki ve akademik amaçlı olmak üzere üç başlıkta, Robinson (1991) tarafından mesleki ve eğitimsel – akademik dil eğitimi olmak üzere iki başlıkta sınıflandırılmıştır. Strevens (1977) özel amaçlı dil eğitimi kapsamında bilim ve teknoloji alanlarında sınıflandırmalar yapmıştır. Ancak bu alandaki en detaylı sınıflandırma çalışması Hutchinson ve Waters (1991) tarafından yapılmıştır.

Hutchinson ve Waters (1991: 7), özel amaçlı dil eğitimi faaliyetlerinden yararlanması gereken hedef kitleleri belirlemek amacıyla “İngilizce Öğretim Ağacı” isimli bir sınıflandırma çalışması yapmıştır. Bu çalışma kapsamında yapılan sınıflandırmada, özel amaçlı dil eğitiminden yararlanması gereken altı hedef kitle belirlenmiştir: tıp öğrencileri, teknisyenler, ekonomistler, sekreterler, ruhbilim çalışanları, eğitim alan öğrenciler. “İngilizce Öğretim Ağacı” çalışmasında bireye özgü dil ihtiyaçlarının temelinde öğrenme arzusu ve iletişim kurma isteğinin yattığı belirtilmiş, belirli amaçlı yabancı dil eğitimlerinin akademik ve iş dili alanlarında yapılması savunulmuştur. Bu çalışmaya göre akademik dil eğitimi ve iş amacıyla dil eğitimi alanları birbirini destekler özelliklerde olmalıdır. Ayrıca bu çalışmada, özel amaçlı dil eğitiminden yararlanacak tüm bireyler için öğretim programlarının, kurs programlarının, ders kitaplarının ve materyallerin hazırlanması gerektiği belirtilmiştir.

Özel amaçlı dil eğitiminin bir kolu olan iş amacıyla dil eğitimi, herhangi bir işe veya göreve özgü teknik, sosyal, kültürel dil becerilerinin ve söz varlığı unsurlarının seçilerek öğretim faaliyetlerinin merkezine konulması ile gerçekleştirilir. Öncü (2013), tarafından “uzmanlık dili” olarak açıklanan iş dili, iş veya göreve özgü teknik terimlerin ve amaçların öğretilmesiyle gerçekleştirilir. Öğretim faaliyetlerinde kelime öğretiminin yapılması iş dili eğitiminin ezberci ve davranışsal bir anlayışla yürütüldüğü anlamına gelmez. Dudley –

Evans ve St John (1998), iş dili eğitiminin insanlar tarafından yalnızca alana özgü terimlerin ezberletilmesi olarak anlaşılmasını eleştirmiş, yabancı dil olarak iş dili eğitiminin tanımlanan iş koluna özgü program unsurlarının birlikte yapılandırılmasıyla gerçekleşen sistemli bir süreç olduğunu belirtmiştir. Ellis ve Johnson (1994), yabancı dil olarak iş dili eğitiminin kapsamlı bir ihtiyaç analizinin ardından oluşturulan dil becerileri ve kelime listeleri ile gerçekleştirilmesi gerektiğini açıklamıştır. Öncü (2013) ise iş dili eğitiminin mesleğe özgü sözcük, ifade, beceri ve gönderim unsurlarının düzenlenmesi ve öğretilmesiyle gerçekleştirilebileceğini ifade etmiştir. Temizyürek vd. (2015) ise yabancı dil olarak gerçekçi ve işlevsel bir iş dili eğitiminin ancak kapsamlı bir ihtiyaç analizinin ardından hazırlanacak ders kitapları, öğretim programları ve materyallerle gerçekleştirilebileceğini savunmuştur.

Dudley – Evans ve St John (1998), iş amacıyla dil eğitimi en faydalı dil eğitimi girişimi olarak nitelendirmektedir. İş amacıyla dil eğitimi süreci, yalnızca disiplin alanına özgü terimlerin ezberletilmesi ile gerçekleştirilen davranışsal bir eğitim türü değildir. Bu eğitim türü, istendik davranışların seçilmiş beceri, ifade, etkinlik alanı ve terimlerin sistemli öğretim faaliyetleri sonucunda kazandırılması ile gerçekleştirilir.

Özel amaçlı dil öğretimi faaliyetlerinin hedef kitlenin gerçekçi ve işlevsel ihtiyaçlarını karşılayabilir nitelikte olması gerekir. Sezgin (2000: 32), hedef kitlenin dil ihtiyaçlarının gerçekçi bir biçimde tespit edilmesi gerektiğini ve gerçekçi olmayan ihtiyaçların istendik davranışların gerçekleşmesini engelleyeceğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra, özel amaçlı dil öğretimi faaliyetlerinin yalnızca bireysel dil ihtiyaçlarını merkeze almaması gerekir. Ertürk (1984), bireysel ve toplumsal dil ihtiyaçlarının birbirinden bağımsız düşünülmemeyeceğini, ihtiyaç analizinin hem bireysel hem de toplumsal ihtiyaçları kapsamaması gerektiğini savunmuştur. Özel amaçlı dil öğretimi faaliyetlerinin sistemli ve işlevsel bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için hedef ve içerik unsurlarının belirlenen ihtiyaçları karşılayabilir nitelikte olması gerekir. Richards (2001), özel amaçlı dil öğretimi hedeflerinin bireylere özgü dil ihtiyaçlarının tespit edilmesinin ardından tanımlanması gerektiğini belirtmiştir. Demirel (2020), içerik unsurlarının ihtiyaç analizi verilerine ve öğretimin hedeflerine göre düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Demirel'e (2020) göre, içerik unsurlarının şu ilkelere uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir: genelden özele, basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, güncellik, gerçekçilik ve anlamlılık. Varış'a (1994) göre ihtiyaç analizi ve istendik davranışlar merkeze alınarak oluşturulan içerik ögesi, "ne öğretilim" sorusuna yanıt aranarak düzenlenmelidir. Bu doğrultuda, özel amaçlı dil öğretimi içerik unsurlarının belirli etkinlik bağlamları ve çerçevesi oluşturulmuş bilgi, beceri ve terimler kullanılarak oluşturulması gerekir. Özel amaçlı dil eğitimi, hedef kitleye özgü ihtiyaçlar, istendik davranışlar ve içerik unsurları merkeze alınarak gerçekleştirilmelidir. Bu doğrultuda dil eğitiminin belirli amaçlara özgü hazırlanmış öğrenme – öğretme süreçleri ve ölçme – değerlendirme unsurları ile düzenlenmesi gerekmektedir. Dudley- Evans ve St John (2002), özel amaçlı dil eğitimi öğrenme – öğretme süreçlerinde belirlenecek stratejilerin, yöntemlerin ve tekniklerinin, hedef ve içerik unsurlarına uygun öğrenme yaşantıları belirlendikten sonra seçilmesi gerektiğini savunmuştur. Özel amaçlı dil eğitiminin ölçme ve değerlendirme unsurları, hedef, içerik ve eğitim durumları unsurlarını kapsar nitelikte olmalıdır. Hutchinson ve Waters'e (1987) göre özel amaçlı yabancı dil öğretimi faaliyetlerinin, sınırlandırılmış ve alana özgü seçilmiş beceri ve davranışlar merkeze alınarak tarafsız ve gerçekçi bir biçimde ölçülüp değerlendirilmesi gerekir. Uşun'a (2012: 10) göre değerlendirme, öğretim faaliyetlerinin gerçekliğini, uygunluğunu, verimliliğini,

işlevselliğini, başarısını ve amaca hizmet etme durumunu sorgulama ve karar verme sürecidir. Değerlendirme süreci sonucunda eğitimin niteliği ve işlevi hakkında önemli sonuçlara ulaşılır. Değerlendirme, yalnızca sayı ve sembollere ulaşarak kötü, iyi, yeterli gibi kararların alındığı bir süreç değildir. Bu süreçte, öğrencilerin izlenmesi, sınıf içindeki ve sınıf dışındaki performanslarının birlikte değerlendirilmesi gerekir. Değerlendirme, eksiklerin ve hataların tespit edilerek düzeltilebilmesi için yapılır. Değerlendirme sonuçları, bir hastanın tahlil sonuçları gibidir; teşhis konulup tedavi gerçekleşmeyecekse tahlil yapılmasının ve hastadan dönüt alınmasının bir faydası yoktur. Bu doğrultuda değerlendirme sonuçlarının ve dönütlerin dikkate alınarak öğretim faaliyetlerinin iyileştirilmesi sağlanmalıdır. Bu doğrultuda düzenlenecek özel amaçlı dil eğitimi ölçme ve değerlendirme unsurları, öğretim sonucunda alınan dönütler ışığında güncellenebilir olmalıdır.

Son yıllarda yaşanan küresel gelişmeler, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine gösterilen talebi oldukça artırmıştır. Bu talebin artmasının önemli sebeplerinden biri de Türkiye Cumhuriyeti'nin sağlık alanındaki alt yapısının komşu ülkelere göre daha gelişmiş olmasıdır. Türkiye Cumhuriyeti'nin sağlık üniversitelerinin çağdaş araç ve gereçlere sahip olması, sağlık personellerinin sosyal ve ekonomik durumunun yakın coğrafyasındaki ülkelere göre yüksek olması, Türkiye'nin sağlık turizmi faaliyetlerinin ve tedavi imkânlarının gelişmişliği gibi durumlar yabancı uyruklu bireylerin eğitim almak, meslek sahibi olmak veya tedavi olmak amacıyla ülkemize gelerek Türkçe öğrenme taleplerinin artmasını sağlamıştır. Sağlık bilimi alanında eğitim almak, meslek sahibi olmak veya tedavi olmak amacıyla Türkçe öğrenme talebinde bulunan bireyler, yalnızca genel amaçlı Türkçe öğretimi faaliyetlerinden yararlanabilmektedir. Bu durum, bireylerin akademik ve mesleki yaşamlarında iletişim sorunları yaşamalarına yol açmaktadır. Buna karşın, literatür incelendiğinde sağlık bilimi öğrencilerine yönelik özel amaçlı Türkçe öğretimi faaliyetleri için herhangi bir ihtiyaç analizi çalışmasının yapılmadığı görülmüştür. Bu çalışmada, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen yabancı uyruklu sağlık bilimi lisans öğrencilerinin sağlık bilimi alanına özgü akademik ve mesleki dil ihtiyaçları analiz edilmeye çalışılmıştır. Çalışmadaki ihtiyaç analizi süreci ile B1 dil seviyesine uygun akademik ve mesleki dil ihtiyaçlarının gerçekçi ve tarafsız bir şekilde tespit edilebileceğine ve bu sürecin alan için özgün bir nitelikte olacağına inanılmaktadır.

YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerinin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

Araştırma Deseni

Bu araştırma, sağlık bilimi lisans programı öğrencilerinin alanlarına özgü akademik ve mesleki dil ihtiyaçlarının kapsamlı ve bütüncül bir anlayışla tespit edilebilmesi amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Creswell (2013: 99) tarafından durum çalışması şöyle tanımlanmıştır: "Durum çalışması araştırması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem (bir durum) ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler (durumlar) hakkında çoklu bilgi kaynakları (örneğin gözlemler, mülakatlar, görsel – işitsel materyaller ve dokümanlar ve raporlar) aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel yaklaşımdır". Durum çalışması desenini tercih eden

araştırmacı, araştırdığı durumu betimleyerek bir bilgi havuzu oluşturmaya çalışır. Bu çalışma deseninde, araştırma kapsamında yöneltilen sorulara verilen cevaplar sistemli bir biçimde kayıt altına alınır. Araştırma kapsamında toplanan veriler temalar oluşturularak sınıflandırılır. Bu araştırma deseninde, diğer araştırma desenlerindeki veri toplama sürecinde olduğu gibi gerçekçi ve işlevsel soruların seçilmesi oldukça önemlidir.

Bu çalışmada araştırılan özel durum, B1 seviyesine ulaşabilmek için Türkçe öğrenen yabancı uyruklu sağlık bilimi lisans programı öğrenci adaylarının sağlık alanına özgü akademik ve mesleki dil ihtiyaçlarıdır. Araştırmada, yabancı dil olarak Türkçe öğrenecek sağlık bilimi lisans programı öğrencilerinin akademik ve mesleki dil ihtiyaçlarının doğrudan belirlenebilmesi için ilgili öğrenci ve öğretim elemanlarıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma sürecinde, yabancı uyruklu sağlık bilimi lisans programı öğrencilerinin akademik ve mesleki dil ihtiyaçlarının belirlenebilmesi amacıyla bir program geliştirme uzmanıyla, on iki öğrenciyle ve beş öğretim elemanı ile görüşmeler yapılmıştır. Program geliştirme uzmanı ile yapılandırılmamış bir görüşme yapılmıştır. Bu nedenle, görüşme boyunca herhangi bir görüşme formu kullanılmamıştır. Öğrenci ve öğretim elemanlarıyla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde ise alan uzmanlarının görüşlerine göre düzenlenmiş görüşme formları kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan program geliştirme uzmanı, eğitim programları ve öğretimi ana bilim dalı öğretim üyesidir. Görüşme yapılan öğrencilerin sekizi erkek, dördü kadındır. Görüşme yapılan öğretim elemanlarının ikisi erkek, üçü kadındır. Paydaşların cinsiyet çeşitliliğine ve uzmanlık alanlarına dikkat edilmiştir. Öğrencilerin dördü eczacılık fakültesi öğrencisi, üçü diş hekimliği fakültesi, dördü tıp fakültesi öğrencisi, biri beslenme ve diyetetik fakültesi öğrencisidir. Öğretim elemanlarının tümü Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi tarafından yürütülen Sıhhat projesi kapsamında sağlık bilimi öğrencilerine ve sağlık personellerine en az bir yıl yabancı dil olarak Sağlık Türkçesi öğretim faaliyetlerinde bulunan öğreticilerden seçilmiştir. Görüşme yapılan öğrencilerin uyruk dağılımı şu şekildedir: Amerika Birleşik Devletleri (1), İran (2), Suriye (6), Almanya (1), Azerbaycan (1), Irak (1). Görüşme yapılan öğretim elemanlarının tümü Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıdır. Araştırma kapsamında görüşme yapılan paydaşlar, araştırmacı ve alan uzmanı tarafından belirlenen ölçütler dikkate alınarak seçilmiştir. Program geliştirme uzmanının belirlenmesinde görüşmeye gönüllü katılma ve eğitim programları ve öğretimi ana bilim dalında öğretim faaliyetlerinde bulunmuş olma, öğrencilerin belirlenmesinde görüşmeye gönüllü katılma, yabancı uyruklu olma, B1 dil seviyesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretim faaliyetlerinden yararlanıyor olma veya sağlık bilimi alanında bir lisans bölümünde öğrenci olma, öğretim elemanlarının belirlenmesinde çalışmaya gönüllü katılma ve en az bir yıl sağlık Türkçesi öğretim faaliyetlerinde bulunmuş olma ölçütleri esas alınmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan tüm paydaşlara, araştırmacı tarafından yöneltilen herhangi bir soruyu yanıtızsız bırakabilecekleri, görüşmeyi istedikleri an sonlandırabilecekleri ve görüşmenin ardından kayıtların kullanılmaması adına talepte bulunabilecekleri iletilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada, paydaşların bireysel dil ihtiyaçlarının, görüşlerinin, önerilerinin ve taleplerinin doğrudan öğrenilebilmesi amacıyla görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. İhtiyaç analizi kapsamında öğrenci ve öğretim elemanlarıyla yarı yapılandırılmış, alan uzmanıyla yapılandırılmamış görüşme yapılmıştır.

Görüşme tekniği, araştırmacı ve katılımcı arasında doğrudan bilgi alışverişini mümkün kılan, sosyal ve olgusal verilerin konuşma becerisi yoluyla ortaya çıktığı veri toplama tekniğidir. Görüşme tekniğinin birçok farklı türü vardır: yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmamış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme, etnografik görüşme, odak grup görüşmesi. Bu araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacı tarafından görüşme öncesinde hazırlanan soruların araştırma sırasında katılımcıya yöneltilmesi ve katılımcı tarafından verilen cevapların sistematik olarak kayıt altına alınmasıyla gerçekleştirilir. Program geliştirme uzmanı ile yapılan görüşmede yararlanılan yapılandırılmamış görüşme türü ise araştırmacının görüşme öncesinde herhangi bir soru hazırlamadığı, görüşme sürecinin katılımcı ve araştırmacının kurduğu diyaloglara göre şekillendiği görüşme türüdür (Büyüköztürk vd., 2020: 159-160). Bu araştırmada, paydaşlarının görüşlerine göre sağlık bilimi lisans programı öğrencilerinin akademik ve mesleki Türkçe dil ihtiyaçlarının belirlenebilmesi için öğrenci ve öğretici katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. İhtiyaç analizi için hazırlanan görüşme formlarında yer alan maddeler, alan uzmanlarının görüşleri alınarak düzenlenmiştir. Paydaşlarla görüşülmeden önce izinleri alınarak demografik özellikleri kayıt altına alınmıştır. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde kullanılan öğrenci görüşme formunda; öğrencinin eğitim gördüğü lisans programı, sağlık alanına özgü akademik ve mesleki dil ihtiyaçları, ihtiyaçları, talepleri, önerileri, yaşadığı iletişim sorunları, eğitim hayatlarındaki sorunları vb. konular ile ilgili sorular yer almaktadır. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde kullanılan öğretim elemanı görüşme formunda; öğretim elemanının öğretim faaliyetlerinde bulunduğu dersler, sağlık Türkçesi dersi kapsamında yapılan söz varlığı çalışmaları, sağlık bilimi lisans programı öğrencilerinin özel amaçlı dil ihtiyaçları, öğrenme – öğretme süreçlerinde kullanılabilecek strateji, yöntem ve teknikler, öğrencilerin sağlık alanına yönelik dil hâkimiyetleri vb. konular ile ilgili sorular yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi, araştırma süreçlerinin dinamik bir yapıda değerlendirilmesiyle gerçekleştirilir. Veri analizi süreci, Creswell (2013: 184) tarafından şu şekilde tanımlanmıştır: “verileri düzenleme, okuma ve hatırlatıcı notlar alma, kodlardaki ve temalardaki verileri betimleme, sınıflandırma ve yorumlama, verileri yorumlama, verileri sunma ve görselleştirme.” Verilerin düzenlenmesi, verilerin analiz edilmesi sürecinin birinci basamağıdır. Bu basamakta, toplanan verilerin sistemli bir biçimde kayıt altına alınır. Okuma ve hatırlatıcı notlar alma, verilerin analiz edilmesi sürecinin ikinci basamağıdır. Bu basamakta, kayıt altına alınan saf bilgiler analiz edilir. Analiz edilen metinler arasında daha sonra ilişki kurulabilmesi için anahtar kelimelerden, işaret ve sembollerden yararlanır. Böylelikle durumlar arasında daha kolay ilişki kurulabilmesi ve veri tabanındaki bilgilerin organize edilebilmesi sağlanır. Kodlardaki ve temalardaki verileri betimleme, sınıflandırma ve yorumlama, verilerin analiz edilmesi sürecinin üçüncü basamağıdır. Bu basamakta, önceki basamaklarda yapılan analizlerden ve işaretlemelerden yararlanılarak tema ve kodlar oluşturulur. Bu basamakta oluşturulan tema ve kodlar, organize edilen bilgilerin

değerlendirilebilmesini ve ortak görüşlerin referans gösterilebilmesini mümkün kılar. Verileri yorumlama, verilerin analiz edilmesi sürecinin dördüncü basamağıdır. Bu basamakta, oluşturulan tema ve kodlar katılımcı görüşleri ile referans gösterilerek açıklanır. Verileri sunma ve görselleştirme, verilerin analiz edilmesi sürecinin son basamağıdır. Bu basamakta, araştırma sürecinde elde edilen veriler metinler veya görseller yoluyla sunulur (Creswell, 2013: 185-189).

Bu çalışmada, öğrencilerle ve öğretim elemanlarıyla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler betimsel yöntemle analiz edilmiştir. Verilerin analiz edilebilmesi için katılımcılar tarafından görüşme sorularına verilen yanıtlar bilgisayar ortamında söyleşi metni hâline getirilmiş, sorulara verilen cevaplar okunarak kodlar oluşturulmuştur. Görüşme sorularına verilen benzer cevaplar sınıflandırılarak analiz sonucundaki kodlar düzenlenmiştir. Görüşmeler sonucunda ortaya çıkan ihtiyaçlar ve öneriler, derinlemesine incelenebilmeleri amacıyla temalara ayrılmıştır. İhtiyaç ve öneri temaları Türkçe eğitimi alan uzmanıyla birlikte oluşturulmuştur. Çalışmadaki veri analizi süreci ortaya çıkan bulguların açıklanması, yorumlanması ve değerlendirilmesiyle son bulmuştur.

BULGULAR

Çalışma kapsamında, B1 Türkçe dil seviyesinde eğitim alacak sağlık bilimi lisans programı öğrencilerinin akademik ve mesleki dil ihtiyaçların belirlenebilmesi için bir alan uzmanı, on iki sağlık bilimi lisans programı öğrencisi ve beş öğretim elemanı ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılan katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar betimsel yöntemle analiz edilmiştir. Ortaya çıkan ihtiyaçlar ve önerilerin derinlemesine değerlendirilebilmesi için beş tema ve on beş kod belirlenmiştir. Görüşmeye katılan paydaşların kişisel bilgilerinin gizliliğini sağlayabilmek için isimleri yerine numaralandırılmış kısaltmalar kullanılmıştır. Çalışmadaki numaralandırılmış kısıtlamalar şu anlama gelmektedir: A= Araştırmacı, AU= Alan Uzmanı, Ö= Öğrenci, ÖE= Öğretim Elemanı.

Paydaşların görüşlerinin analizi sonucunda elde edilen bulguların açıklanabilmesi için belirlenen temalar ve kodlar şunlardır:

Tablo 1. Paydaşların Görüşlerinin Analizi Sonucunda Elde Edilen Bulgularda Belirlenen Tema ve Kodlar

TEMA: 1 KARŞILAŞILAN SORUNLAR	1. Materyal Yetersizliği 2. Özel Amaçlı Türkçe Öğretimi Faaliyetleri Yetersizliği 3. Öğrencilerin Akademik Söz Varlığı Eksiklikleri 4. Ders Sırasında Yaşanan İletişim Kaynaklı Sorunlar
----------------------------------	---

Tema 1: Karşılaşılan Sorunlar

Paydaşlarla yapılan görüşmelerin analizi sonucunda bu tema için dört kod belirlenmiştir. Bu kodlar şunlardır: Materyal Yetersizliği, Özel Amaçlı Türkçe Öğretimi Faaliyetleri Yetersizliği, Öğrencilerin Akademik Söz Varlığı Eksiklikleri, Ders Sırasında Yaşanan İletişim Kaynaklı Sorunlar. Paydaşlar, öğrenme – öğretme sürecinin zenginleştirilebilmesi için sağlık bilimi lisans programı öğrencilerine özgü öğretim materyallerinin, dergilerin, kitapların, makalelerin, sözcük listelerinin hazırlanması gerektiği

konusunda hemfikirdir. ÖE3 kodlu katılımcı, materyal yetersizliği nedeniyle öğretim faaliyetlerinin açık ve anlaşılır bir biçimde gerçekleştirilemediğini belirterek bazı önerilerde bulunmuştur:

“...Yeterli olabilmesi için öncelikle onlara yönelik spesifik sağlık yayımlarının, materyallerinin, kitaplarının hazırlanması gerekir. Sağlık bilimi fakültelerinde okuyacak öğrenciler ayrı bir sınıf kuralım durumu olmadığı için yeterli olabilmesi mümkün değil. Dolayısıyla bütüncül bir bakış açısı gerektiriyor. Bu da sağlık alanı hedef kitlesine bir öğretim gerekiyor. Ancak o zaman bu sorumuza “evet” diye cevap verebilirdik.”

Paydaşların tümü, genel amaçlı Türkçe öğretim faaliyetlerinin akademik ve mesleki alan için yeterli olmadığını düşünmektedir. Katılımcılar, sağlık bilimi lisans programı öğrencilerinin alanlarına özgü dil öğretim faaliyetlerinden yararlanması gerektiğini savunmaktadır. Paydaşlar, öğrencilerin kelime hazinelerinin öğrenme – öğretme sürecinde desteklenmesi gerektiğini düşünmektedir. ÖE1 kodlu katılımcı, öğrencilerin akademik ve mesleki kelime hazinelerinin geliştirilmesinin önemine değinerek bazı önerilerde bulunmuştur:

“Öğrencilere yönelik söz varlığı çalışmaları yapılmalı, sağlık Türkçesi ile ilgili hocam. Bununla ilgili öncelikle söz varlığı sıklık çalışması yapılmalı. Genel sağlık terimlerinin öğretilmesi, hasta – personel ilişkisine odaklanmak gerekiyor. Bunların sonu yok, ama en başta söz varlığı ile ilgili temel çalışmalar yapılması gerekiyor. Bunun dışında özgün metinlerle, orijinal metinlerle akademik konuşma ve yazma etkinlikleri yapılmalı. Çünkü öğrencinin akademik dil becerilerini geliştirerek ileride gördüğü metinlerde afallaması önlenmeli. Bizim verdiğimiz akademik Türkçe, öğrenciye yüzmeyi havuz etrafında öğretmeye benziyor. Öğrenci bizden ayrılıp bölüme gittiğinde tamamen havuzun içine düşüyor ve kendi başına akademik ve mesleki dil becerilerini geliştirmeye çalışıyor. Burada da herhangi bir sistem olmadığı için tamamen gelişigüzel ilerliyor.”

Paydaşlar, ders sırasında yaşanan iletişim sorunlarının eğitimlerini olumsuz yönde etkilediğini düşünmektedir. Yabancı uyruklu sağlık bilimi lisans programı öğrencileri, bazı zamanlarda dil becerileri eksiklikleri veya öğretici anlatımı nedeniyle ders sırasında iletişim kopuklukları yaşamaktadır. Bazı öğrenci katılımcılar, iletişim kopukluklarının ortadan kaldırılabilmesi için derslerdeki anlatımın açık, yalın ve yeterli hızda olması gerektiğini düşünmektedir:

“İlk zamanlar oluyordu ama artık anlıyorum... artık kelimeleri iyi biliyorum. Bazı hocalar bazen çok hızlı ve karmaşık konuşuyor ve eeee uu diyor zor oluyor, ama artık konuşulanı çok iyi anlıyorum.” Ö5

“Online eğitim olunca hocalar çok hızlı konuşuyorlar, çok karışık anlatıyorlar. Türklere soruyorum onlar da bazen anlamıyor. Maalesef...” Ö6

“Evet, çok oldu. Hocaları anlayamadığım çok oldu çok zorluklar çektim. Nasıl söyleyeyim yani... TÖMER derslerimden başka tüm derslerde anlamada zorluk çektim. Çünkü çok hızlı konuşuyor zorlanıyorum. Türkçe dersinde rahat ediyordum çünkü hocadan çekinmeden soruyordum izah ediyordu.” Ö11

Tema 2: Hedef Unsurlarını Belirleme

Paydaşlarla yapılan görüşmelerin analizi sonucunda bu tema için üç kod belirlenmiştir. Bu kodlar şunlardır: Akademik Anlama ve Anlatma Becerilerine Sahip Olabilme, Mesleki Dil Becerilerine Sahip Olabilme, Sağlık Bilimi Lisans Programında Başarılı Olabilme. Paydaşlara göre sağlık Türkçesi öğretim faaliyetlerinin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen sağlık bilimi lisans programı öğrencilerinin disiplin alanlarına özgü akademik dil

becerilerini geliştirmelidir. Öğrenci katılımcıların tümü, alanlarına özgü akademik dil becerilerine hâkim olmadıkları için yaşadıkları sorunlardan bahsetmiştir. Ö2 kodlu katılımcı yabancı uyruklu öğrencilerinin akademik Türkçe becerileri ihtiyaçlarına değinmiştir:

"Bence çok lazım, çok gerekli... çünkü hocam şu an özellikle online döneminde baya ödevler veriyorlar, ama şey sizin anlattıklarınız gibi hâlen aklımda... Ne zaman virgül koyacaksın ne de da ne zaman ayrı bir şekilde... nasıl resmiyette yazı yazılıyor, makalede nasıl dil kullanıyorsun... ne zaman bitişik yazılıyor, ilk harf büyük olmalı şeklinde... bunları da öğrendik hocam sizden, bir de şey dilekçe bir hocaya nasıl yazılır...Çünkü şey eskiden öğretmemişlerdi hocam bize bunları." Ö2

Çalışma kapsamında görüşme yapılan öğretim elemanlarından bazıları, akademik dil becerilerinin kazanılmasını öğrenme – öğretme sürecinin en önemli hedefi olarak nitelendirmiştir. ÖE1 ve ÖE 4 kodlu katılımcılar, alanlarına özgü akademik Türkçe öğretiminin önemi hakkında şu ifadeleri kullanmıştır:

"...En temelde... öğrencinin dil becerileri açısından ifade etmek gerekirse... öğrencinin kendilerini akademik olarak ifade edebilme becerilerini geliştirici temelli olmalıdır. Anlamada da öğrencilerin sağlık düzeyinde karmakarışık olmayan bağlamlarda... yeni kelime sayıları düzenlenmiş özgün metinleri anlayabileceği kazanımlar yazılmalıdır." ÖE1

"Dersi takip edebilme, derste not alabilme, makale okuyabilme, resmi dili kavrayabilme... bunlar çok önemli. Örnek sınav cevap metinleri, eğitim kurumunun öğretim alanlarına yönelik özel amaçlar... kurumsal müracaatlar, deney sınıfları ve laboratuvarlardaki raporların yazımı vb. hedeflere yönelik olabilir." ÖE4

ÖE1, ÖE3, ÖE4 ve ÖE5 kodlu katılımcılar, sağlık bilimi lisans programı öğrencilerinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri sırasında mesleki dil becerilerini geliştirmeye ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. ÖE3 kodlu katılımcı, mesleki dil öğretiminde anlama ve anlatma becerilerinin ve söz varlığı unsurlarının önemini şu ifadelerle açıklamıştır:

"Mesleki bir Türkçe eğitimi veriyorsak eğer sağlık bilimi alanının söz varlığını içine almalı. Yani klasik olarak bir hastane bağlamı ortaya konulabilir. Öğrencinin akademik ve mesleki olarak kendini ifade edebilmelerine yönelik kazanımlar ortaya konulmalı. Sağlık tartışma konuları, sağlık bilimi alanıyla ilgili hazırlıklı ve hazırlık konuşmalar yapabilme, resmî kurumlarla yazışmalar, görüşmeler... Onlara yönelik tamamen üretmeye yönelik kazanımlar tasarlanmalı."

Öğretim elemanı paydaşlar, öğrencilerin büyük bir bölümünün üniversite eğitimi alabilmek ve üniversite eğitimlerinde başarılı olabilmek için yabancı dil öğrendiklerini belirtmiştir. Öğrenci paydaşlar, genel Türkçe öğretiminin üniversite eğitimlerinde başarılı olabilmek için yeterli olmadığını düşünmektedir. Katılımcılar, öğrencilerin üniversite bölümlerinde başarılı olabilmeleri için sağlık bilimine özgü dil ihtiyaçları ile donatılmış bir lisans dersinin müfredata eklenmesi gerektiğini düşünmektedir. Ö1 ve Ö11 kodlu katılımcılar, bu konuda lisans döneminde yaşadığı sorunları şu ifadelerle açıklamıştır:

"Yani bildiğim Türkçe akademik yaşamım için çok yeterli değil ve ayrıca bir eğitime ihtiyacım var. Öğretmenler bize sorsa ve tıp hocalarıyla konuşsalar. Öncesinde bizim için pratik kurslar yapılabilir. Çünkü ben lisansa geçtim çok çok zorlandım. Her bölümün kelimeleri farklı konuları farklı, eskiden Türkçe öğreniyorken gezmeye gidiyoruz ne söylenir ne yapılır hep böyle. Kitaplarda sağlık bilgileri konuları az." Ö1

"Bence sadece TÖMER eğitimi yeterli değil... ekstra sağlık Türkçesi lazım. ...Sağlık Türkçesi tam farklı... yani bizim de yabancı öğrencilerin zorluk çektiği o zor Türkçe sözlerde öğretilir, problemler çözümlür. Çünkü lisans sınavlarda bilmediğimiz Türkçe sağlık sözleri çok oluyordu ve zamanımız

yetmediği için notumuz düşük oluyordu, biz yabancı öğrencilere hiç tolerans yapılmıyordu. Bu yüzden ben düşünüyorum ki ekstra sağlık alanına Türkçe dersi olmalı.” Ö11

Tema 3: İçerik Unsurlarını Belirleme

Paydaşlarla yapılan görüşmelerin analizi sonucunda bu tema için üç kod belirlenmiştir. Bu kodlar şunlardır: Dil Etkinlik Alanlarının Belirlenmesi, Tema ve Konuların Belirlenmesi, Ders Kitabındaki Metinlerin Belirlenmesi.

Paydaşlardan bazıları, sağlık bilimine özgü dil etkinlik alanlarının oluşturulmasının öğretim faaliyetlerinin başarılı olabilmesi için önemli olduğunu belirtmiştir. ÖE3 ve ÖE5 kodlu katılımcılar, oluşturulacak dil etkinlik alanları için bazı önerilerde bulunmuştur:

“Hastane, toplantı, tıp kongreleri... tıp kongrelerindeki son bilimsel gelişmeler, bunları tartışabilme ortamları, eczane, tedavi süreçleri ve mekânları... bunlarla ilgili bir sürü etkinlik alanı da kullanılmalı” ÖE3

“Ameliyathane hijyen kuralları, ameliyathane araçları, operasyon öncesi ortamın tanınması ile ilgili, muadili ilaç, teşhis – muayene basit kavramlar, toplantı ders takibi olarak olabilir. Komite toplantılarını takip edebilir burada fikirlerini öne sürebilir. Komite hazırlığı. Vaka analizi, kadavra incelemeleri hakkında etkinlik alanları kullanılabilir. Grup çalışmalarına oldukça dikkat edilebilir.” ÖE5

ÖE1 kodlu katılımcı dil etkinlik alanlarının görev temelli yaklaşıma uygun olarak hazırlanması gerektiğini, Ö2 kodlu katılımcı Türkiye’ye özgü elektronik sağlık hizmetlerinin içerik unsurlarında yer alması gerektiğini savunmuştur. Çalışma kapsamında görüşme yapılan ÖE3 ve ÖE5 kodlu katılımcılar, tema ve konuların işlevsel ve güncel olmasına, ÖE1 kodlu katılımcı ise tema ve konuların öğrencilerin görüşleri alınarak belirlenmesine dikkat edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Öğretim elemanı paydaşların tümü, sağlık bilimi öğrencilerine disiplin alanlarını destekler nitelikte verilecek Türkçe dersi için ders kitaplarına ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Ö1 ve Ö5 kodlu katılımcılar, hazırlanmasını talep ettikleri özel amaçlı sağlık Türkçesi ders kitabında özgün ve orijinal metinlerin yer almasını önermiştir:

“...En temelde... öğrencinin dil becerileri açısından ifade etmek gerekirse... öğrencinin kendilerini akademik olarak ifade edebilme becerilerini geliştirici temelli olmalıdır. ...yeni kelime sayıları düzenlenmiş özgün metinleri anlayabileceği kazanımlar yazılmalıdır.” ÖE1

“...sağlık alanına özgü orijinal ve özgün metinlerle, materyallerle çalışmalar yürütülmeli aslında... fakat bu alana özgü herhangi bir materyal, bir kitap, bir dergi veya izleyebileceğimiz hazırlanmış bir yol yok.” ÖE5

Tema 4: Eğitim Durumu Unsurlarını Belirleme

Paydaşlarla yapılan görüşmelerin analizi sonucunda bu tema için üç kod belirlenmiştir. Bu kodlar şunlardır: Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Belirlenmesi, Öğretim Materyallerinin Belirlenmesi, Öğrenme – Öğretme Sürecine Yönelik Öneriler.

Çalışma kapsamında görüşme yapılan ÖE1, ÖE3 ve ÖE5 kodlu katılımcılar, strateji, yöntem ve teknik seçimlerinin öğrenme – öğretme süreci için öneminden bahsetmiştir. Bu katılımcılar, tasarlanmasını talep ettikleri özel amaçlı dil öğretimi faaliyetlerinde, teorik

bilginin dışına çıkılmasını ve uygulama sürecinin desteklenmesi amacıyla simülasyon tekniğinden yararlanılmasını önermiştir.

ÖE1 kodlu katılımcı ve ÖE2 kodlu katılımcı, öğrencilerin yalnızca geleneksel öğretim materyalleri ile gerçekleştirilen öğretim faaliyetlerine katılımlarının düşük olduğunu ve üretken olmadıklarını belirtmiştir. Bu sorunun ortadan kaldırılabilmesi için öğrenme – öğretme sürecinde elektronik materyallerinin yeterince kullanılması gerekmektedir. ÖE1 kodlu katılımcı, materyal hazırlanırken yararlanılabilecek içerikler hakkında önerilerde bulunmuştur:

“Sağlıkla ilgili çıkan süreli dergiler incelenerek konu ve temalar bulunabilir. Burada sağlık alanındaki basit gelişmeleri öğrenciye ulaştırmak gerekiyor. Örnek veriyorum saç ekimi, organ nakli, hastalıklar, mesleklerin sosyal ve ekonomik durumu, robotik cerrahi, organlar, halk arasındaki sağlık dili, akademik haberleşmeler.... Bunlar materyalin konusu olabilir olabilir hocam.”

Öğrenci katılımcıların birçoğu, dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilebilmesine yönelik materyallere ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir. Ö7 kodlu katılımcı, sağlık içerikli Türk dizilerinin sağlık alanına özgü dil becerilerini geliştirdiğini, ders sürecinde de bu dizilerden yararlanılabileceğini ifade etmiştir:

“Hocam ben çok sağlık dizisi izliyorum, Hekimoğlu ve Mucize Doktor’u çok çok izliyorum. Derslerde de böyle animasyonlar diziler izlenebilir. Bir de sağlık haberleri... Bir de çok kitap okuyorum.” Ö7

Görüşme yapılan paydaşlar, sağlık Türkçesi öğretim faaliyetlerinin sistemli bir biçimde gerçekleştirilmesine, öğrenme – öğretme sürecinde sağlık bilimi alanına özgü terimlerine yer verilmesine, eğitim durumlarının akademik anlama ve anlatma becerilerini destekler nitelikte olmasına, öğrenme – öğretme sürecinin elektronik materyallerle desteklenmesine ve alanlarına özgü sistemli dil öğretiminin gerçekleştirilmesi için sağlık Türkçesi konulu akademik çalışmaların yaygınlaştırılmasına ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir.

Tema 5: Ölçme ve Değerlendirme Unsurlarını Belirleme

Paydaşlarla yapılan görüşmelerin analizi sonucunda bu tema için bir kod belirlenmiştir: Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Öneriler.

Görüşme yapılan öğretim elemanı katılımcılar, yabancı uyruklu öğrencilerin sağlık bilimi alanına özgü beceri ve davranışlarla donatılmış Türkçe öğretim faaliyetlerinden başarılı bir biçimde yararlanabilmesi için yalnızca hedef, içerik ve eğitim durumları unsurlarının hazırlanmasının yeterli olmadığını, öğretim faaliyetlerinin tarafsız ve nitelikli sınaama durumları ile ölçülüp değerlendirilmesi gerektiğini savunmuştur.

ÖE1 kodlu katılımcı, sağlık bilimine özgü Türkçe öğretim faaliyetlerinin ölçme işleminde geleneksel ve alternatif ölçme araçlarının birlikte kullanılması gerektiğini ifade etmiş, sınaama durumlarının karma bir ölçme ve değerlendirme anlayışı ile yapılmasını savunmuştur:

“Ölçme yöntem anlayışımız karma bir yöntem olmalı. Birincisi öğrencilerin doğrudan anlama becerilerini ölçtüğümüz, geleneksel kâğıt kalem tipi sınavlar... Ama buna ek olarak, ben dil öğretiminde şuna da önem veriyorum: Rubrik ve kontrol listesi... Puanlama anahtarının yanında görev temelli durumları ölçebilmek için kesinlikle kontrol listesinden yararlanılmalı. Oradaki bir sağlık personelinin yardımıyla bir kontrol listesi düzenlenebilir.”

ÖE3, ÖE4 ve ÖE5 kodlu katılımcılar, ölçme işleminde belirtke tablosu kullanımının önemine değinmiş, değerlendirme işlemi sırasında puanlamanın mutlaka birkaç bağımsız alan uzmanı tarafından yapılması gerektiğini savunmuştur. ÖE3 kodlu katılımcı, bu konulara ek olarak değerlendirme işlemi sırasında mutlaka puanlama anahtarının oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir:

"Birkaç Hoca aynı öğrenciyi değerlendirmeli, puanlama anahtarı kesinlikle kullanılmalı... Soruları oluştururken öğreticinin derslerde anlattıklarına oldukça bağlı kalınmalı... belirtke tablosu kullanılmalı. Bağlamdan çıkarabilecekleri kelimeler olabilir ama, bunun dışında olmamalı. Çünkü bu ölçme ve değerlendirme ilkelerine aykırı, geçerli bir sınav yapılmamış, geçerliliği uygun olmayan bir sınav olmuş olur çünkü" ÖE1

"Belirtke tablosu kullanılarak sağlık alanına özgü ölçme unsurları kullanılmalı ve puanlama anahtarı kullanılarak adil bir ölçme ve değerlendirme yapılmalı." ÖE4

"... sınavlar birkaç hoca tarafından değerlendirilebilir, rubrik oluşturulmalı, puanlama anahtarına göre notlar verilmeli... bir de sınavı hazırlarken belirtke tablosu yapılmalı. +- 5 puan kabul edilebilir, birkaç hoca puanlarsa bunu görebiliriz" ÖE5

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Literatür taraması yapıldığında son yıllarda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için birçok ihtiyaç analizi çalışmasının yapıldığı görülmüştür (Boylu ve Çangal, 2014; Yahşi – Cevher ve Güngör, 2015; Şahin, Yağmur, İşcan, Kana ve Koçer, 2013). Bu çalışmada da sağlık bilimi lisans programı öğrencilerinin alanlarına özgü akademik ve mesleki dil ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla ihtiyaç analizinden yararlanılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, on iki sağlık bilimi lisans programı öğrencisiyle ve ilgili alanda öğretim faaliyetlerinde bulunan beş öğretim elemanı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu çalışmada olduğu gibi, yabancı dil olarak özel amaçlı Türkçe öğretimi alanında hazırlanan birçok çalışmanın ihtiyaç analizi sürecinde hedef kitlenin dil ihtiyaçları, ilgili paydaşlara ulaşılarak tespit edilmiştir (Ertaş, 1998; Kabadayı, 1996; Efe, 1996; Şarlanoğlu – Vural, 2001; Altmışdört, 2009; Şen, 2015; Yahşi – Cevher ve Güngör, 2015).

Araştırma kapsamında öğrencilerin sağlık alanına özgü dil ihtiyaçlarının belirlenebilmesi için toplanan bilgiler betimsel yöntemle analiz edilmiştir. Çalışmanın ihtiyaç analizi süreci, durum çalışması araştırma deseninde nitel bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada gerçekleştirilen ihtiyaç analizinin amacı, ilgili öğrencilerin sağlık alanındaki akademik ve mesleki dil ihtiyaçlarının belirlenmesidir. Literatür incelendiğinde birçok araştırmacının özel amaçlı dil eğitiminin akademik ve mesleki amaçlı olarak gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade ettiği görülmektedir (Munby, 1978; Mackay ve Mountford, 1978; Robinson, 1991; Hutchinson ve Waters, 1991).

Araştırma verilerinin analizine göre paydaşların üç ana hedefte hemfikir olduğu görülmüştür: akademik anlama ve anlatma becerilerini geliştirmek, lisans eğitimlerinde başarılı olabilmek, mesleki dil becerilerini geliştirmek. Bunun yanı sıra bazı katılımcıların dil bilgisi yapılarına tümüyle hâkim olabilmeyi hedefledikleri de görülmüştür. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde lisans eğitiminde başarılı olabilmek hedefinin, literatürde yer alan belirli amaçlar için dil öğretimi faaliyetleri çalışmalarının birçoğunun hedefleri arasında yer aldığı görülmüştür (Efe, 1996; Şen, 2015; Şarlanoğlu – Vural, 2001).

Araştırmanın içerik unsuruna ilişkin sonuçları incelendiğinde paydaşların öğretim faaliyetleri içeriğinin doğrudan öğrencilerin akademik ve mesleki dil ihtiyaçları merkeze alarak düzenlenmesine, sağlık bilimine özgü dil etkinlik alanlarının oluşturulmasına, ders kitaplarındaki konu ve temaların sağlık bilimine özgü beceri ve davranışları ortaya çıkarabilecek nitelikte olmasına ihtiyaç duydukları görülmüştür.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan paydaşlar, öğretim içeriğinde orijinal, özgün ve işlevsel metinlerin kullanılmasını önermiştir. Bunun yanı sıra katılımcılar, her türlü içerik unsurunun dört temel dil becerisinin birlikte geliştirilmesini benimseyen bir anlayışla hazırlanmasını talep etmektedir. Verilerin analizi sonucunda elde edilen içerik unsuru bulguları incelendiğinde, Temizyürek vd. (2015) ve Çangal ve Başar (2016) tarafından yapılan çalışmalarda belirtildiği gibi, içerik ögesinin öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve gelişimsel özellikleri dikkate alınarak düzenlenmesi gerektiğine karar verilmiştir. Araştırmanın eğitim durumları unsuruna ilişkin sonuçları incelendiğinde paydaşların öğretimin etkileşimli bir ortamda gerçekleşmesine, görev odaklı ve iletişimsel dil öğretimi yaklaşımlarına uygun, işlevsel ve güncel yöntem ve tekniklerin kullanıldığı öğrenme – öğretme yaşantılarına ve zenginleştirilmiş eğitim ortamlarına ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Ulutaş (2016) ve Kurt (2019) tarafından hazırlanan doktora tezi çalışmaları incelendiğinde, özel amaçlı dil eğitiminin yöntemlerinin, tekniklerinin ve materyal tasarımlarının disiplin alanına özgü belirlenmiş etkinlik alanlarında, çağdaş eğitim anlayışlarına uygun olarak düzenlenmesi gerektiği görülmüştür. Araştırma sonucunda ortaya çıkan eğitim durumları bulguları, Ulutaş (2016) ve Kurt (2019) tarafından hazırlanan çalışmalardaki öğrenme – öğretme anlayışına uygundur. Araştırmanın ölçme – değerlendirme unsuruna ilişkin sonuçları incelendiğinde paydaşların öğretim faaliyetlerinin sınav durumlarının standart bir hâle getirilmesine ve karma ve mutlak bir ölçme - değerlendirme anlayışı ile hazırlanmış sınav durumlarına ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra katılımcılar, öğretimin geleneksel ve alternatif ölçme araçlarının birlikte kullanılarak sınavması gerektiğini ifade etmiştir. Araştırma verilerinin analizi sonucunda yalnızca öğretim unsurlarına yönelik ihtiyaçlar belirlenmemiştir. Paydaşlar, öğretim unsurları dışındaki konulara ilişkin de ihtiyaçlarını dile getirmiştir. Paydaşlar, şu konularda çalışmaların yapılması gerektiğini düşünmektedir: Materyaller, sözlükler, işitsel ve görsel eğitim araçları, disiplin alanına özgü hazırlanmış hikâye kitapları, eğitsel oyunlar, ders izlencesi, ders kitabı, kurs programı. Katılımcıların öğretim unsurları dışındaki konulara ilişkin ihtiyaçları incelendiğinde, öğrenci ve öğretim elemanlarının yabancı uyruklu sağlık bilimi lisans programı öğrencilerine yönelik gerçekleştirilen Türkçe öğretiminin belirli öğretim standartlarına sahip olmadığını düşündükleri görülmektedir.

Baştürkmen (2006: 9), genel amaçlı yabancı dil öğretim faaliyetlerini hedef kitleleri rotası ve sınırı belli olmayan bir seyahate çıkarmaya, özel amaçlı dil öğretim faaliyetlerini ise güzergâhı ve sınırları belli bir yolculuğa benzetir. Bu çalışmada, Baştürkmen (2006: 9) tarafından yapılan açıklamaya uygun olarak öğrenci ve öğretim elemanlarıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış, sağlık bilimi lisans programı öğrencilerinin akademik ve mesleki Türkçe dil ihtiyaçları tespit edilmiştir. İhtiyaç analizi verileri ışığında yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilere materyal ve öğretim programı sunulması fikrinin son yıllarda tercih edilmeye başlandığı görülmüştür. Örneğin Ulutaş (2016), hazırladığı “Türkiye’de Yükseköğrenim Görececek Yabancılar İçin Özel Amaçlı Türkçe Öğretimine Yönelik Program Geliştirme: Bir Model Önerisi” isimli doktora tezi çalışmasında Türkiye’de

yükseköğrenim göreceğ öğrencilere yönelik sistemli bir özel amaçlı Türkçe öğretim programı modeli geliştirmiştir. Bu çalışmayla, Türkçe öğreten eğitim kurumlarına, öğretim elemanlarına ve araştırmacılara, öğrencilerin akademik ve mesleki dil ihtiyaçlarının karşılanabileceği, dil becerilerinin geliştirilebileceği bir öğretim programı modeli sunulmuştur. Literatür incelendiğinde, birçok araştırmacının özel amaçlı dil eğitimine yönelik çalışmalarda bulunan öğretim elemanlarına, alan araştırmacılarına, yetkililere ve öğrencilere önerilerde bulunduğu görülmüştür. Bu öneriler, ilgili alanda çalışma yapan bireyler için yol gösterici niteliğindedir. Temizyürek vd. (2015), hazırladıkları “Yabancılara Türkçe Öğretiminde İş Türkçesi Öğretim Programı, Ders Kitabı ve Terimler Sözlüğü Denemesi: Bankacılık Örneği” isimli çalışmada iş Türkçesi alanında çalışmalar yapacak araştırmacılara uluslararası literatürde diğer diller için hazırlanan yabancı dil olarak iş dili öğretimi çalışmalarını analiz etmeyi, bu analizin ardından Türkçenin disiplin alanlarını ve iş kollarını belirlemeyi önermiştir. Bu araştırma, Temizyürek vd. (2015) tarafından hazırlanan Yabancılara Türkçe Öğretiminde İş Türkçesi Öğretim Programı, Ders Kitabı ve Terimler Sözlüğü Denemesi: Bankacılık Örneği” isimli çalışmadaki ilgili öneriler dikkate alınarak hazırlanmıştır. İhtiyaç analizi, hedef, içerik, eğitim durumları, ölçme – değerlendirme unsurlarını belirleme ve öğretim unsurlarının dışındaki konulara ilişkin katılımcı görüşleri incelendiğinde yabancı uyruklu sağlık bilimi öğrencilerine yönelik Türkçe öğretim faaliyetlerinin başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için öğretmenlere ve yetkililere şu önerilerde bulunulabilir.

1. Sağlık bilimi lisans programı öğrencilerine yönelik gerçekleştirilecek yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerinin hedefleri, basitten karmaşığa ve bilinenden bilinmeye öğretim ilkeleri dikkate alınarak düzenlenmelidir.
2. Sağlık bilimi lisans programı öğrencilerine yönelik gerçekleştirilecek yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri, öğrencilerin lisans eğitiminde başarılı olabilmeye, akademik anlama ve anlatma becerilerini geliştirebilme ve mesleki dil ihtiyaçlarına hâkim olabilmeye hedeflerine uygun olarak düzenlenmelidir.
3. Sağlık bilimi lisans programı öğrencilerine yönelik gerçekleştirilecek yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin içerik unsuru, alana özgü etkinlik bağlamlarında, özgün ve işlevsel metinler kullanılarak hazırlanmalıdır.
4. Sağlık bilimi lisans programı öğrencilerine yönelik gerçekleştirilecek yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerinin öğrenme – öğretme süreci, görev odaklı dil öğrenme yaklaşımı ve iletişimsel dil öğretimi yaklaşımı dikkate alınarak düzenlenmelidir.
5. Sağlık bilimi lisans programı öğrencilerine yönelik gerçekleştirilecek yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerinin öğrenme – öğretme süreci yapılandırılırken öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve gelişimsel özellikleri dikkate alınmalıdır.
6. Sağlık bilimi lisans programı öğrencilerine yönelik gerçekleştirilecek yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerinin ölçme sürecinde belirtke tablosu kullanılmalı, değerlendirme işlemi puanlama anahtarından yararlanılarak birkaç puanlayıcı tarafından yapılmalıdır.
7. Sağlık Türkçesine özgü materyallerin, sözlüklerin, işitsel ve görsel eğitim araçlarının, disiplin alanına özgü hazırlanmış hikâye kitaplarının, eğitsel oyunların, ders izlencelerinin ve ders kitaplarının hazırlanabilmesi için alan uzmanları tarafından sağlık Türkçesi öğretimi alanında çalışma atölyeleri oluşturulmalıdır.

8. Sağlık bilimine özgü Türkçe öğretim faaliyetlerinin yaygınlaştırılabilmesi ve geliştirilebilmesi için yükseköğrenim kurumlarında bu alana yönelik araştırmaların yapılması teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Altmışdört, G. (2009). Özel amaçlı yabancı dil öğretim programının değerlendirilmesi üzerine bir çalışma (Harp akademisi örneği). Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Baştürkmen, H. (2006). Ideas and Options in English for Specific Purposes. London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Boylu, E. ve Çangal, Ö. (2014). Yabancılar Türkçe öğretiminde dil ihtiyaç analizi: İran örneği. *International Journal of Language Academy*, 2(4), 127-151. http://ijla.net/Makaleler/238637597_9.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). Bilimsel araştırma yöntemleri. (29. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. 2013. Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni. 3 bs. çev. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir. Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.
- Demirel, Ö. 2020. Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme. 28. bs. Ankara: Pegem Akademi
- Dudley-Evans, T. & St John, M.J. (2002). Developments in ESP: A multi-disciplinary approach. UK: Cambridge University.
- Dudley-Evans, T. D., St. John M. J. (1998). Developments in English for Specific Purposes: A Multi-Disciplinary Approach. Cambridge: Cambridge University Press.
- Efe, H. (1996). İngilizce bölümü hazırlık sınıfı öğrencileri için belirli amaçlı İngilizce öğretimine yönelik program geliştirme. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Ellis, M., Johnson, C. (1994). Teaching Business English. Oxford: Oxford University Press.
- Ertaş, G. (1998). A Modular ESP course desing for the upper-intermediate learners at the Faculty of Medicine at Gazi University, Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ertürk, S. 2013. Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Edge Akademi.
- Hutchinson, T., Waters, A. (1991). English for Specific Purposes. Great Britain: Cambridge University Press.
- Kabadayı, A. (1996). A suggested model ESP syllabus for the learners at tourism business and hotel management colleges in Turkey. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kurt, V. 2019. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Özel Amaçlı Dil Öğretimi: İş Türkçesi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Mackay, R., Mountford, A. 1978. English for Specific Purposes (Applied Linguistics and Language Study). London: Longman.
- Munby, J. (1978). Communicative Syllabus Design. Cambridge: Cambridge University Press.
- Öncü, M., T. (2013). Türk Muhakeme İletişiminde Hukuk Dili ve Önemi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (DÜSBED)*. Sayı 10. SS:76-89.-188.

- Richards, J., C. (2001). Curriculum development in language teaching. USA: Cambridge University.
- Robinson, P. (1991). ESP today: A practitioner's guide. USA: Prentice Hall International.
- Sezgin, S. İ. (2000). Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme (4. bs.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Stevens, P. 1977. Special Purpose Language Learning: A perspective. Language. 145-160
- Şarlanoğlu-Vural, A. (2001). An improved syllabus for engineering preparatory classes of Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şen, E. (2015). İktisadi ve idari bilimler Türkçesinin incelenmesi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanımı. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Temizyürek, F., Çangal, Ö. ve Yörüsün, S. (2015). Yabancılara Türkçe öğretiminde iş Türkçesi öğretim programı, ders kitabı ve terimler sözlüğü denemesi: Bankacılık örneği, Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks, 7(2), 87-111. <http://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/view/722/722> sayfasından erişilmiştir.
- Ulutaş, M. (2016). Türkiye'de Yükseköğrenim Görecek Yabancılar İçin Özel Amaçlı Türkçe Öğretimine Yönelik Program Geliştirme: Bir Model Önerisi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Varış, F. 1994. Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Alkım Yayıncılık.
- Yahşi-Cevher, Ö. ve Güngör, C. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde akademik Türkçenin önemine ilişkin uygulamalı bir araştırma: Türk dili öğretimi uygulama ve araştırma merkezi örneği. International Journal of Languages' Education and Teaching, UDES 2015, 2267-2274. http://www.ijlet.com/Makaleler/1089611599_%C3%96zlem%20YAH%C5%9E%C4%B0%20CEVHER.pdf sayfasından erişilmiştir.